

GÖTEBORGS UNIVERSITET

Det här verket har digitaliserats i ett samarbete mellan Litteraturbanken och universitetsbiblioteken i Göteborg, Lund, Umeå och Uppsala.

Alla tryckta texter är OCR-tolkade till maskinläsbar text. Det betyder att du kan söka och kopiera texten från dokumentet. Vissa äldre dokument med dåligt tryck kan vara svåra att OCR-tolka korrekt vilket medför att den tolkade texten kan innehålla fel.

Därför bör du visuellt jämföra den tolkade texten med de scannade bilderna för att avgöra vad som är riktigt.

Om du anser dig ha upphovsrätt till detta material, ber vi dig vänligen kontakta Göteborgs universitetsbibliotek.

The digitisation of this work is a collaboration between The Literature Bank and the university libraries in Gothenburg, Lund, Umeå and Uppsala.

All printed text is OCR processed into machine readable text. This means that you can search the document and copy its text. Older documents with print in poor condition can be hard to process and may contain errors. Compare the interpreted text visually to the scanned image to determine what is correct.

If you believe you own the copyright to this work, please contact the Gothenburg University Library.

GÖTEBORGS
UNIVERSITET

LUNDS
UNIVERSITET

UPPSALA
UNIVERSITET

(Ms.)

Biogr
Lv.

Malmö hospital

den 13 och 14 September 1847.

Berättelse i bunden stil

af den sjuke mannen

Hans Bengtsson

sedan Folkskollärare i 27 år

vidare Sparbankssekreterare i 18 år

Revisor under fritiden i 45 år

innehafvare af guldmedalj för medborgerlig förtjenst.

Helsingborg.
Öresunds-Postens Tryckeri-Aktiebolag,
1899.

Universitetsbiblioteket
Lund

Malmö hörsbatal

den 13 och 14 September 1847

Berättelse i banden 204

Hans Bengtsson

8

Utgivet af Högskolebiblioteket

Å Malmö hospital.

Första dagen den 13 September 1847.

Jag vaknade, jag låg helt tyst — och stilla i min säng.
Då trädde in med raska steg — uti mitt rum en dräng,
Han drog af mig min skjorta fort — slog mig på örat, gick,
men återkom med flera man — om några ögonblick.

De körde mig ur sängen upp — spritt naken som jag var.
Jag bad om mina kläder, men — fick bannor blott till svar.
De ledde mig på gården ut — bort till ett annat hus.
Och solen glänste till och göt — på mig sitt varma ljus.

De föste mig bort i en skrubb — afplankad i ett rum.
På dörren var en lucka gjord — i fyrkant åtta tum.
Den tjänade som fönsterglugg — till denna mörka skrubb.
På golvet låg der spridd omkring — helt unken halm och stubb.

För resten fanns ej säng, ej bord — ej stol, ej spik i vägg.
Spritt naken stod jag vacker der — en Adams ättelägg.
Med handen skylde jag min blygd — jag skämdes som en hund.
Men vårdarena skrattade — åt mig af hjertans grund.

Jag bad om mina kläder, dem — man hade undangömt,
jag bad så ödmjukt, innerligt — bevekande och ömt;
jag bad på samma sätt om säng — och kläderna till den;
men allt förgäfves; ty till slut — slogs dörren hårdt igen.

Hvad tänkte jag, hvad kände jag, vid detta barbari,
då språket saknar ord därför — det måste osagdt bli.
Jag såg hur en och en gick bort — tills ingen mer var kvar,
och grafvens tystnad omgaf mig. O Gud! hur svårt det var.

Den trettonde September — adertonhundrafyrtiosju
blef jag som sjuk behandlad så; det var förfärligt ju?
Tänk — rummet var ej eldadt, jag — var naken, det var kallt,
och okänd framtid tedde sig i grymmaste gestalt.

Emellertid blef kylan sträng och — skakade min kropp,
Ett sätt det fanns att värma mig — jag sprang ur halmen opp.
Jag skrek: tag mig mina kläder hit! — jag slog med senfull arm,
och fäktade och stampade, tills jag blef genomvarm.

Sen satte jag mig ned på huk — i rummets ena vrå
och bäddade omkring och öfver mig — befintlig stubb och strå.
En stund förgick. Jag frös på nytt, begynte samma fäkt,
och sedan åter samma rast af halmen öfvertäckt.

Jag andades i halmen så — att denna kändes våt,
och stundom vättes kinderna af konvulsivisk gråt.
Min uppsyn bar förtviflans drag, mitt hår var utan puts
och hela kroppen blef af stubb — och stoft betäckt med smuts.

Af alla som såg in till mig — jag kände icke en,
och om de hjertan hade fått, så voro de af sten.
Ty ingen, ingen talade ett vänligt ord till tröst;
men flera höjde hånande och bannande sin röst.

O kors! hvad han är galen, han! så sade hvar och en,
som såg hur jag arbetade — med armar och med ben.
»Nej, du är galen» sade jag, och hjertat slog af harm,
»Spritt naken, huru skulle jag väl annars blifva varm?»

»Hvad kallas detta hus?» »Spetal.» »Hvad menas med spetal?»
Den frågan obesvarad blef och ovisshetens qual
marterade så grymt min själ att hoppet gick i qvaf,
var det ej vålnaden jag såg, var detta ej min graf?

Men hoppet dykte åter opp i tidens vida haf,
när man till frukost räckte mig en smörgås och mig gaf
en dryck dertill. Då ville man ej svälta mig ihjäl
det fann jag klart, den tanken göt förhoppning i min själ.

Min kamp mot kölden fortgick sen, på samma sätt som förr.
Vid middagstiden kom en man och öppnade min dörr,
en annan räckte varsamt in potatis, bröd och sill
och hafrevälling med de ord: der, ät nu när du vill.

Så blef uppå ett orent golf serverad — denna mat,
förutan knif och gaffel, sked och tallrick eller fat.
Det passade i stycke till min paradishabit.
Märkvärdigt att ej vällingen på golvet slogs med flit.

En gammal gumma kom en stund derefter äfven hit och gaf mig en kopp kaffe med en liten sockerbit.
 »När får jag mina kläder, mor? Ack säg mig det, var snäll!»
 »O gråt ej så mitt kära barn! du får dem nog i qväll».

Stod solen stilla denna dag, som förr hon gjort en gång?
 Mig syntes så, ty dagen var — så lång, så rysligt lång,
 Jag frös, och huttrade, jag frös — jag stampade och slog!
 men lika långsamt solen sjönk och dagen hädan drog.

Till slut föll himlens blånad ned, i dagens hvita sken
 och aftonen kom fram ändå, fast än hans gång var sen.
 Då gaf man mig till aftonvard en bötta mjölk och gröt.
 »Får jag ej sked?» »Nej ät ändå, det kan du väl, ditt nöt».

Ja visst, jag brukade de fem — tills böttan blifvit tom.
 »Kom snart tillbaka, gode man, med mina kläder, kom!
 Det är så kallt, jag är så trött — behöfver hvila mig!» —
 »Det är för snart att lägga sig ännu, var stilla, tig!»

Jag satte mig på golfvet ned — uti min ensamhet.
 Hvad då jag tänkte minns jag än, och Gud det äfven vet.
 På hjertats strängar tidens Nu — slog an sin melodi,
 och Minnet sjöng sin sång dertill i djup disharmoni.

Ty mellan mitt förflutna lif och det närvarande
 fanns ej förnuftigt sammanhang, så vidt jag kunde se.
 Det var så mörkt. För menskans blick — sig lifvet gåtlikt ter.
 Och hvad för henne dunkelt är, Guds öga tydligt ser.

Jag hade läst min aftonbön och sjungit någon sång,
 »På enslig strand et cetera», då längtan blef mig lång.
 Man hade glömt mig trodde jag — och brinnande af harm
 jag skrek på kläder oerhörtdt och slog ett vildt allarm.

En stund förgick. Så äntligen der kommo några man
 med lykta. Dörren öppnades. Nu blef det hett min sann
 De grepo mig och bundo samman händerna bakut.
 »Se så nu fick du kläder, du, var stilla, tyst! vet hut!»

De gingo. Sista strimmans ljus försvann och allt mitt hopp.
 Jag såg omkring mig — det var mörkt — jag såg mot höjden opp.
 Fast tusen stjernor lyste klart och spridde vänligt sken,
 till jordens barn, så fick jag dock ej skåda endast en,

Förtviflan grep min arma själ, min tanke steg till flykt
och ilade i rymdens djup från klot till klot förryckt,
att söka Gud som hafver makt att göra fången fri;
men honom fann ej tanken der uti mitt svärmeri.

Måhända finnes ingen Gud för jord och haf och luft,
för det som lif och anda har, — så tänkte mitt förnuft.
Måhända Gud och religion är endast menskodikt,
förgäfves vore då min tro — på Gud min tillförsigt.

Jag häpnade. Uti min själ det föregick en strid,
som gälde min tillvarelse för evighet och tid.
Med Guds tillvaro står jag fast men faller utan den!
Så tänkte jag och började att söka Gud igen.

»O Gud! i detta mörker låt en skymt af ljus uppgå!
Då vet jag att du finnes till, hvad sedan hända må,
allt vill jag tåligt lida ut, ty du är god och vis:
kan göra på min nöd ett slut, som länder dig till pris».

Så bad andäktigt jag på knän, såg upp och såg omkring;
men allt var uti mörkret mörkt och jag såg ingenting.
Jag blinkade, jag bäfvade, jag hörde hjertats slag,
men ej den minsta skymt af ljus ännu upptäckte jag.

»Han finns då inte till min Gud», var min förtviflans ord.
Mitt hjerta drog den djupsta suck, jag var till intet gjord.
Till golfvet nedföll som en klump min nakna trötta kropp.
Men svart det blef för ögonen, ty ute var allt hopp.

Men i ett nu mitt öga såg ett mildt och härligt sken
igenom väggen, der jag låg orörlig som en sten.
Hvad tröstlig syn! Förtjust och glad jag drack af ljusets flod
nytt lif, ny styrka för min tro, nytt hopp och tålamod.

Till sist jag satte mig på huk. Af händerna på rygg
led jag så ondt, men uti Gud var jag dock nöjd och trygg.
En engel kom omärkligt in och slöt mig i sin famn;
då kändes lidandet ej mer. Jag sof i Jesu namn.

Allt hvad på jorden jag har kärt, det vill jag lemna gladt,
när lifvets dag anknyter sig till dödens mörka natt,
blott du o Gud tillsänder mig en skymt af »Verldens ljus»,
som lyser mig och leder mig hem till din faders hus.

Förklaring:

1. Insjuknad i religionsgrubbel pingstdagen år 1847, blef jag efter 8 sömnlösa dygn rubbad till förståndet och sinnessjuk. Inhystes å Lunds lasarett i 10 veckors tid och utskrefs obotlig. Medan anstalt fogades om mitt intagande å Malmö hospital, inhystes jag hos min svåger, mjölnare i Björka. Uti den vid huset växande skogen vistades jag dagligen och kom till insigt af min villfarelse de sista dagarne jag gick i skogen, der jag kunde se min hustrus och mina barns bostad. Hade jag då fått flytta hem hade jag snart varit botad. Min svåger hindrade mig att komma hem och då han den 12 September aflevererade mig till Malmö hospital, rekommenderade han mig till sträng behandling hos vaktkarlen som tog emot mig. Bedragen på vistelseort, fantiserade jag första natten och ref ett stycke af skjortan. Karlen satte mig derföre i dårkistan naken, innan läkaren sett eller talat med mig. Det var felet.

2. När jag den 1 December utskrefs frisk var mitt första göromål att taga reda på ljusskenet, som jag visste var naturligt och såg då att en gata var vinkelrät mot fönstret till det rum der dårkistan var afplankad. En gatlykta var anbragt några famnar från hospitalsbyggnaden. Det var denna lykta som tändes och sände en hel kanal ljussken på hospitalsfönstret, hvarifrån skenet sökte sig väg genom en springa i plankväggen intill mig. När jag bad Gud om ljus, tog jag exemplet af Elias bön vid brunnen.

Malmö hospital.

Andra dagen den 14 September 1847.

Kyla, värk och vända väckte
 mig på nytt till nya qual.
 Bundna händer strax jag sträckte
 upp till Gud i jämnens dal.
 Han fanns till och var mig nära —
 denna sanning blef min tröst;
 den var mäktig att beskära
 lugn åt mitt beklämda bröst.

Drängen kom, när det blef dager,
 skramlande med nycklarne.
 Dörren öppnas och han tager
 remmen åter, hotande.
 Stenberg, doktorn, kom och sedan,
 han befallde dusch och bad.
 Straffdusch? det förstås, emedan
 jag ej varit tyst och glad.

Upp ur karet, in i cellen,
 mörka hålet, blef jag ledd.
 Dörren stängdes, så blef qvällen
 i ett nu åt mig beredd.
 Godt det varit, om blott drängen
 hade redt åt mig en bädd;
 men nu saknade jag sängen
 och var uti mörker klädd.

Högt begynte jag att yrka
 mensklig rättighet och lag,
 skrek på kläder och med styrka
 slog på dörren slag på slag.
 Dörren öppnas, fort som skenet
 mycket manskap trängde på.
 Med en länk och lås om benet,
 blef jag fångslad i en vrå.

Folket gick och dörren stängdes,
 det blef mörkt och tyst och kallt.
 Så mitt usla lif förlängdes
 medan jag led brist på allt.
 Jag var lefvande begrafven
 utan svepning, trots mitt knot.
 Afundsvärd var tiggarsafven
 gent mot kedjan om min fot.

Förklaring:

År 1847 fanns ännu ingen lag om sinnessjukas behandling. Serafimer-
 gillet hade högsta vården om s. k. barmhertighetsinrättningar. År 1855 ut-
 kom lagen. Detta år måste jag åter vistas å hospitalet från 5 Maj till 10
 Oktober; blef genom min vän Grefve Magnus von Rosens besök med stor
 välvilja af Doktor V. Öhrström och aktning af betjeningen väl bemött.

Många gånger har jag hört beröm om nutidens vårdanstalter. Fins
 der mörk cell? frågar jag. På ja-svaret säger jag: Tag solen från himlen,
 hvad blir då af verlden? Tag ljuset från den som har sjukt förstånd, så blir
 följden densamma.

